

**РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА
ЗА НАСТАВНО-НАУЧНА ОБЛАСТ ФИСКАЛНА ЕКОНОМИЈА НА
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Со Одлука бр.1202-122/4 од 20.12.2023 година донесена на 243. седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 19.12.2023 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите звања за научната област *фискална економија* на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип во следниот состав:

- **д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (претседател);
- **д-р Живко Атанасовски**, пензиониран редовен професор на Економски факултет на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (член);
- **д-р Стеван Габер**, редовен професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип (член).

Конкурсот за овој избор беше објавен во дневните весници „Слободен печат“ и „Коха“ на 24.11.2023 година и во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот **д-р Илија Груевски**, вонреден професор на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Пријавата внимателно ја разгледавме и утврдивме дека кандидатот **д-р Илија Груевски**, врз основа на распишаниот Конкурс, уредно, навремено и во комплет ги има доставено следниве документи: пријава; универзитетска диплома за доктор на економски науки (оригинал и 3 копии заверени на нотар); универзитетски дипломи за завршен прв и втор циклус на студии (2 копии заверени на нотар и една обична копија); уверение за положени испити на прв и втор циклус на студии (2 копии заверени на нотар и една обична копија); кратка биографија (3 примероци); CV со список на објавени научни и стручни трудови (3 примероци); по еден примерок од објавените трудови; потврди за познавање на странски јазик (по 2 копии заверени на нотар и една обична копија); еден примерок од докторскиот труд и уверение за државјанство.

Врз основа на приложената документација од кандидатот д-р Илија Груевски, чест ни е на Наставно-научниот совет на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатот **д-р Илија Груевски** е роден на 14.4.1977 година во Кочани, каде што живее во моментов. Со одличен успех го завршува основното и средното образование во Кочани.

Во 2002 година дипломира на Економскиот факултет во Скопје, на отсек Деловна (бизнис) економија, насока Финансиско-сметководствен менаџмент, со што се стекнува со право на стручен назив дипломиран економист. Заради стручно усовршување, врз основа на размена на студенти, во текот на студиите една година престојува во САД. Во академската 2004/2005 година се запишува на постдипломски студии на Економскиот институт при Универзитетот „Св. Кирил

и Методиј” во Скопје, на насоката Финансиски менаџмент, при што предвидените испити ги положува со просечна оценка 9,78. Магистрира на 4.6.2008 година, одбранувајќи го со успех магистерскиот труд со наслов „Финансирање и развој на малите и средните претпријатија од текстилната индустрија во општина Кочани” и се стекнува со академско звање – магистер на економски науки. Во август 2009 година се запишува на докторски студии при Економскиот факултет во Скопје, под менторство на проф. д-р Живко Атанасовски. Докторира на 27.12.2012 година, кога со успех ја одбрани тезата со наслов „Економските ефекти од даночните стимулации”, со што се стекна со академско звање – доктор на економски науки.

Работел како економист во текстилниот сектор, а повремено врз основа на методологијата на Светската банка изработува инвестициони програми, проекти и експертизи за домашни компании. Извонредно го познава и користи англискиот јазик, а одлично се служи и со српскиот и бугарскиот јазик. Поседува вештини за работа и користење на сите неопходни компјутерски програми, како што се: Ms Office; Word, Excel, Power Point и слично.

На 14.10.2008 година е избран за соработник (помлад асистент) по предметите Основи на економија и Применета економија и други предмети од областа на економските науки на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев” - Штип. Потоа, на 1.11.2011 година, повторно е избран за соработник (асистент) на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев” - Штип, на Катедрата за финансии. На 3.6.2014 г. е избран за доцент на Економски факултет во областа на фискалната економија. За време на овој изборен период кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научноистражувачка дејност преку одржување на вежби и предавања, објавување на научни и стручни трудови во домашни и меѓународни списанија, монографии, учество на меѓународни конференции, изработка на скрипти и практикуми, пишување на книги, учество во проекти и слично. Кандидатот ја продолжува и воедно ја проширува својата плодна наставно-образовна и научноистражувачка работа во рамки на споменатите институции и за време на мандатот како вонреден професор во областа на фискалната економија, од моментот на избор на 14.3.2019 година па сè до денес.

Кандидатот д-р Илија Груевски во моментот работи на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев” - Штип.

Општи и посебни услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање согласно со Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев” – Штип.

Општи услови за избор:

1. Научен степен доктор на науки од научната област за која се избира.

Кандидатот д-р Илија Груевски се стекнал со звање доктор на економски науки на 27.12.2012 година кога успешно го одбрал докторскиот труд на тема „Економските ефекти од даночните стимулации“ на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

2. Претходен избор во звање. Кандидатот д-р Илија Груевски беше избран во доцент на 3.6.2014 година со Одлука бр.1702-137/3 од 5.6.2014 година. Потоа

беше избран во вонреден професор на 14.3.2019 година со Одлука бр.1202-59/7 од 15.3.2019 година.

3. Објавени најмалку шест рецензирани научни трудови во референтна научна публикација согласно со Законот за високо образование во последните пет години. Кандидатот д-р Илија Груевски од изборот во асистент до денес има објавено повеќе од 73 трудови, а во периодот од изборот во вонреден професор во 2019 година до денес има објавено 18 трудови во меѓународни научни и стручни (научно-популарни) списанија, научни конференции, 2 учебника и 1 учебно помагало. Во табелата подолу се презентирани неколку објавени трудови во изминатиот петгодишен период, согласно со важечките законски прописи, а останатите трудови се достапни на електронскиот репозиториум на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и на академските платформи ORCID, Google Scholar и ResearchGate, кои можат да се погледнат на следните линкови:

<https://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Gruevski=3AИлија=3A=3A.htm>

<https://orcid.org/0009-0007-0453-122X>

<https://scholar.google.com/citations?user=gZEMtakAAAAI>

<https://www.researchgate.net/profile/Ilija-Gruevski>

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание	Год.
1	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>Municipal Fiscal Capacity in North Macedonia.</i>	Journal of Economics, 8 (2). pp. 27-38. ISSN 1857-9973	2023
2	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>High Inflation, Higher Taxes and Negative Interest Rates: Are These the Villains of the Macedonian Capital Stock.</i>	Journal of Economics, 7 (2). ISSN 1857-9973	2022
3	Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija	<i>Fiscal Challenges in Pandemic Times.</i>	Journal of economics, 6. pp. 109-118. ISSN 1857-9973	2021
4	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>The Full VAT/GST Liability Regime of Digital Platforms in the Collection of Taxes on Online Sales.</i>	Journal of economics, 6. pp. 119-134. ISSN 1857-9973	2021
5	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>Basic Time Series Models in Financial Forecasting.</i>	Journal of economics, 6 (1). pp. 76-89. ISSN 1857-9973	2021
6	Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija	<i>Economic Aspects of Public Debt.</i>	Journal of Economics, 6 (1). pp. 45-53. ISSN 1857-9973	2021
7	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>Estimation of Dividend Policy on Aggregate and Firm's level: Are Dividends Important for the Resident Shareholder.</i>	Journal of Economics, 5 (2). pp. 57-68. ISSN 1857-9973	2020
8	Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija	<i>Property Taxation in North Macedonia.</i>	Journal of Economics, 5 (2). pp. 11-19. ISSN 1857-9973	2020
9	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>Determinants of the Capital Demand in Macedonia: Do Low Tax Rates Really Play an Important Role for Domestic Investment.</i>	International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR), 49 (1). ISSN 2307-4531	2020

10	Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and Gruevski, Ilija and Zdraveva, Zorica	<i>The situation with the development of small and medium-sized enterprises in Macedonia in relation to the sources for their financing.</i>	Journal of Economics, 5 (1). pp. 10-20. ISSN 1857-9973	2020
11	Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija	<i>The Importance of Fiscal Illusion in Public Choice.</i>	Journal of Economics, 4 (2). pp. 46-53. ISSN 1857-9973	2019
12	Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan	<i>Testing of the Formal Statistical Validity of a Tax Model of the Investment Demand in the Republic of Macedonia.</i>	Journal of Economics, 4 (2). pp. 28-37. ISSN 1857-9973	2019

4. Потврда за познавање на најмалку еден странски јазик. Кандидатот д-р Илија Груевски има доставено две потврди (уверенија) за познавање на англиски јазик. Исто така, неформално има познавања од српскиот и бугарскиот јазик.

5. Способност за изведување на високообразовна дејност. Д-р Илија Груевски целокупната своја 15-годишна кариера, од моментот на избор во асистент до вонреден професор, ја поминува во рамки на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во текот на овој период, тој има реализирано плодна високообразовна дејност преку изведување на бројни предавања и вежби, менторства, пишување и објавување научни и стручни трудови, учебници, скрипти, практикуми, учества во научни конференции и проекти, изјави за медиуми итн. Тој е ментор на преку 50 дипломски трудови, 3 магистерски труда, а членувал и во бројни комисији за дипломски, магистерски и докторски трудови.

Посебни услови за избор:

1. Учество во научноистражувачки проекти, односно значајни достигнувања во примената на научноистражувачките резултати. Кандидатот д-р Илија Груевски учествувал во следниве четири проекти, кои може подетално да се погледнат на поставените линкови:

- Gogova Samonikov, Marija and Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Jordanov, Ivan and Gorgiev, Riste (2023) „*Ден на денаром*“- 2023. [Project]; <https://eprints.ugd.edu.mk/32231/>

- Gjorgieva-Trajkovska, Olivera and Georgieva Svrтинov, Vesna and Miteva-Kacarski, Emilija and Paceskoski, Vlatko and Sofijanov, Elenica and Temjanovski, Riste and Dimitrova, Janka and Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and Davcev, Ljupco and **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan and Jovanov, Tamara and Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila and Arsova, Monika (2023) *Business eco system as an integrated system-Be In*. [Project]; <https://eprints.ugd.edu.mk/33285/>

- Gogova Samonikov, Marija and Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** and Davcev, Ljupco and Mitreva, Mila and Mihajlov, Mario and Nikolovski, Dejan and Spirkoska Micoska, Nikolina (2022) „*Ден на денаром*“-2022. [Project]; <https://eprints.ugd.edu.mk/32230/>

- Gjorgieva-Trajkovska, Olivera and Miteva-Kacarski, Emilija and Dimitrova, Janka and Georgieva Svrтинov, Vesna and Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** and Koleva, Blagica and Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and Lazarov, Darko and Bezovski, Zlatko and Mitreva, Mila (2021) *Трета меѓународна конференција*

за бизнис, економија и финансии (ICBEF): Економски и социјални импликации од КОВИД-19, предизвици и предлози за надминување. [Project]. <https://eprints.ugd.edu.mk/28347/>

2. Придонес во оспособувањето на помлади наставници и соработници.

Од моментот на избор во доцент до денес, кандидатот д-р Илија Груевски има дадено значаен придонес во оспособување на помлади наставници и соработници преку нивно вклучување во различни научни и стручни активности, проекти, заедничко пишување трудови, давање совети и менторства, рецензирање на трудови, давање препораки и сл.

3. Рецензиран учебник, скрипта и практикум или авторско ЦД. Д-р Илија Груевски во последните 5 години има објавено:

- Учебник по Локални финансии: **Gruevski, Pija and Gaber, Stevan** (2023) *Основи на локални финансии*. Goce Delcev University - Stip. ISBN 978-608-277-020-8; <https://eprints.ugd.edu.mk/33125/>

- Учебник по Јавни финансии: **Gaber, Stevan and Gruevski, Pija** (2022) *Јавни финансии*. Goce Delcev University – Stip, Faculty of Economics, Stip. ISBN 978-608-244-913-5; <https://eprints.ugd.edu.mk/30188/>

- Учебно помагало (практикум и збирка задачи) по Финансиски менаџмент: **Gruevski, Pija and Gaber, Stevan** (2020) *Практикум и задачи по финансиски менаџмент*. ISBN 978-608-244-783-4. <https://eprints.ugd.edu.mk/30183/>

4. Да има остварено минимум поени кои се однесуваат на целокупната актива на лицето: (НО)=40; (НИ)=45; (САОР)=15 или вкупно 100 поени.

Кандидатот д-р Илија Груевски во изборниот период 2019-2023 година има остварено вкупно 201 поен од кои 40 од наставно-образовна дејност, 118 поени од научноистражувачка дејност и 43 поени од стручно-апликативна и организациско-развојна дејност. Во продолжение следи детална оценка на неговата високообразовна дејност (наставно-образовна, научноистражувачка и стручно-апликативна и организациско-развојна дејност).

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Наставно-образовниот ангажман на д-р Илија Груевски се протега уште од 2008 година, кога е избран во *помлад асистент* за предметите *Основи на економија* и *Применета економија* на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во 2011 година, тој го продолжува својот наставно-образовен ангажман, но сега на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кога е избран во *асистент* на група предмети од научната област финансии, но и на други предмети од поширокото подрачје на економијата, како што се: Финансиски менаџмент; Основи на финансии; Меѓународен финансиски менаџмент; Основи на економија; Микроэкономија; Локални финансии; Европски монетарен систем и монетарна политика; Економија на животна средина; Трговско право и сл. Во исто време, како асистент, ги опслужува економските предмети кои се слушаат и на Правниот факултет: Основи на економија; Применета економија; Финансиски менаџмент и Регулација на финансиски пазари и институции.

Во 2014 година, д-р Илија Груевски е избран во *доцент* во областа фискална економија (Катедра за финансии), при што ги покрива следниве предмети: Јавни финансии; Локални финансии, Финансиски менаџмент, Основи на финансии;

Меѓународен финансиски менаџмент; Кредитна политика; Применета економија; Финансиски пазари и институции и сл. Освен на матичниот, Економски факултет, тој е ангажиран и на Правниот факултет, како и на Факултетот за информатика или поконкретно, на насоката Бизнис информатика. На вториот циклус студии е одговорен за предметот Финансиски менаџмент

Неговата наставно-образовна дејност продолжува и понатаму, кога во 2019 година е избран за *вонреден професор* во областа на фискалната економија, при Катедрата за финансии. Во претстојниот период тој покрива повеќе предметни дисциплини кои се слушаат на програмите од прв циклус студии, како што се: Финансиски менаџмент, Локални финансии, Кредитна политика и Применета економија, а истовремено по дел од овие предмети е ангажиран и на Земјоделскиот факултет и Факултетот за информатика. На втор циклус студии ги покрива предметите: Финансиски менаџмент, Државни финансии, Меѓународни даночни системи и Меѓународен финансиски менаџмент, додека на третиот циклус студии е ангажиран на предметите: Финансиски менаџмент, Јавни финансии и Современи финансии.

Во времето на академскиот ангажман како *вонреден професор*, кандидатот има остварено успешна наставно-образовна и научноистражувачка дејност изразена преку:

- редовно одржување на предавања и вежби;
- редовно одржување на консултации и менторства;
- објавени бројни научни и стручни трудови, учебници, скрипти и практикуми;
- учества на меѓународни конференции;
- менторства на дипломски трудови;
- менторства на магистерски трудови;
- учество во научни проекти и сл.

Во прилог на документацијата за избор, а согласно со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни и наставни звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кандидатот д-р Илија Груевски ги достави во прилог следните трудови:

Објавени научни и стручни трудови

Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија

1. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2023) *Municipal Fiscal Capacity in North Macedonia*. Journal of Economics, 8 (2). pp. 27-38. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/32647/>
2. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2022) *High Inflation, Higher Taxes and Negative Interest Rates: Are These the Villains of the Macedonian Capital Stock*. Journal of Economics, 7 (2). ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/30944/>
3. Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** (2021) *Fiscal Challenges in Pandemic Times*. Journal of economics, 6. pp. 109-118. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/29075/>
4. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2021) *The Full VAT/GST Liability Regime of Digital Platforms in the Collection of Taxes on Online Sales*. Journal of economics, 6. pp. 119-134. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/29076/>
5. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2021) *Basic Time Series Models in Financial Forecasting*. Journal of economics, 6 (1). pp. 76-89. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/29074/>

6. Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** (2021) *Economic Aspects of Public Debt*. Journal of Economics, 6 (1). pp. 45-53. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/29073/>
7. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2020) *Estimation of Dividend Policy on Aggregate and Firm's level: Are Dividends Important for the Resident Shareholder*. Journal of Economics, 5 (2). pp. 57-68. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/26691/>
8. Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** (2020) *Property Taxation in North Macedonia*. Journal of Economics, 5 (2). pp. 11-19. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/26690/>
9. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2020) *Determinants of the Capital Demand in Macedonia: Do Low Tax Rates Really Play an Important Role for Domestic Investment*. International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR), 49 (1). ISSN 2307-4531 <https://eprints.ugd.edu.mk/23390/>
10. Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and **Gruevski, Ilija** and Zdraveva, Zorica (2020) *The situation with the development of small and medium-sized enterprises in Macedonia in relation to the sources for their financing*. Journal of Economics, 5 (1). pp. 10-20. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/27006/>
11. Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** (2019) *The Importance of Fiscal Illusion in Public Choice*. Journal of Economics, 4 (2). pp. 46-53. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/23391/>
12. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2019) *Testing of the Formal Statistical Validity of a Tax Model of the Investment Demand in the Republic of Macedonia*. Journal of Economics, 4 (2). pp. 28-37. ISSN 1857-9973 <https://eprints.ugd.edu.mk/23392/>

Трудови во стручни (научно-популарни) списанија

13. Petreska, Nadica and **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2020) *Сигнализирачкиот ефект на македонските дивиденди*. Yearbook, Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, 21 (1). pp. 29-35. ISSN 1857- 7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26904/>
14. Petreska, Nadica and **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2020) *Ризик и принос на акции од македонскиот пазар на капитал*. Yearbook, Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, 21 (1). pp. 37-51. ISSN 1857- 7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26905/>
15. Gaber - Naumoska, Vasilka and Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** (2020) *Детерминирачки фактори на финансиските кризи*. Yearbook, Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, 21 (1). pp. 73-83. ISSN 1857- 7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26906/>
16. Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2020) *Ефектот од индивидуалниот избор во процесот на фискално одлучување*. Godisen zbornik, 19. pp. 141-150. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26693/>
17. **Gruevski, Ilija** and Gaber, Stevan (2020) *Ефектот од оданочувањето врз просечната пондерирани цена на капиталот*. Godisen zbornik, 19. pp. 101-115. ISSN 1857-7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/26694/>
18. Sofijanovа, Elenica and **Gruevski, Ilija** (2020) *Времето, трошоците и перформансите – релевантни системи во менаџирање со проекти*. Yearbook, Faculty of Economics, Goce Delcev University - Stip, 21 (1). ISSN 1857- 7628 <https://eprints.ugd.edu.mk/27259/>

Објавени научни книги и учебно помагало

19. **Gruevski, Ilija** and **Gaber, Stevan** (2023) *Основи на локални финансии*. Goce Delcev University - Stip. ISBN 978-608-277-020-8 <https://eprints.ugd.edu.mk/33125/>

20. **Gaber, Stevan** and **Gruevski, Ilija** (2022) *Јавни финансии*. Goce Delcev University – Stip, Faculty of Economics, Stip. ISBN 978-608-244-913-5 <https://eprints.ugd.edu.mk/30188/>

21. **Gruevski, Ilija** and **Gaber, Stevan** (2020) *Практикум и задачи по финансиски менаџмент*. ISBN 978-608-244-783-4 <https://eprints.ugd.edu.mk/30183/>

Докторска дисертација

22. **Груевски, Илија** (2012) *Економските ефекти од даночните стимулации*. Економски факултет, УКИМ, Скопје.

Учество во проекти

23. **Gogova Samonikov, Marija** and **Gaber, Stevan** and **Gruevski, Ilija** and **Davcev, Ljupco** and **Mitreva, Mila** and **Jordanov, Ivan** and **Gorgiev, Riste** (2023) „Ден на денарот“-2023. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/32231/>

24. **Gjorgieva-Trajkovska, Olivera** and **Georgieva Svrтинov, Vesna** and **Miteva Kacarski, Emilija** and **Paceskoski, Vlatko** and **Sofijanov, Elenica** and **Temjanovski, Riste** and **Dimitrova, Janka** and **Gogova Samonikov, Marija** and **Veselinova, Elena** and **Davcev, Ljupco** and **Gruevski, Ilija** and **Gaber, Stevan** and **Jovanov, Tamara** and **Bezovski, Zlatko** and **Mitreva, Mila** and **Arsova, Monika** (2023) *Business eco system as an integrated system-Be In*. [Project]; <https://eprints.ugd.edu.mk/33285/>

25. **Gogova Samonikov, Marija** and **Gaber, Stevan** and **Gruevski, Ilija** and **Davcev, Ljupco** and **Mitreva, Mila** and **Mihajlov, Mario** and **Nikolovski, Dejan** and **Spirkoska Micoska, Nikolina** (2022) „Ден на денарот“-2022. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/32230/>

26. **Gorgieva - Trajkovska, Olivera** and **Miteva - Kacarski, Emilija** and **Dimitrova, Janka** and **Georgieva Svrтинov, Vesna** and **Gaber, Stevan** and **Gruevski, Ilija** and **Koleva, Blagica** and **Gogova Samonikov, Marija** and **Veselinova, Elena** and **Lazarov, Darko** and **Bezovski, Zlatko** and **Mitreva, Mila** (2021) *Трета меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии (ICBEF): Економски и социјални импликации од КОВИД-19, предизвици и предлози за надминување*. [Project] <https://eprints.ugd.edu.mk/28347/>

Кратка евалуација на еден дел од трудовите, а другите се достапни на е-репозиториумот на веб-страницата на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип: <https://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Gruevski=3AIlija=3A=3A.htm>.

Евалуација на учебникот под р.б. 19: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2023) Основи на локални финансии. Goce Delcev University - Stip. ISBN 978-608-277-020-8. Имајќи ја предвид важноста на фискалната децентрализација како неопходен елемент за постигнување на ефикасна алокација на локалните јавни ресурси, но и нужен предуслов за обезбедување на квалитетни јавни добра и услуги, како и согледувајќи го нејзиниот динамичен и сè уште незаокружен тек, можеме да констатираме дека значењето на јавните и посебно локалните финансии, како никогаш досега не успеале да ја капитализираат својата научна и практична вредност. Ако на претходново се додаде постоечкиот дефицит на стручна и

научна литература од полето на локалните финансии, тогаш реализацијата на квалитетен учебник кој ќе ја обработува оваа проблематика станува повеќе од потребна. Во таа насока, учебникот со наслов „Основи на локални финансии“ би требало да ја пополни констатираната празнина во литературниот фонд од областа на локалните финансии и фискалната децентрализација, со понуда на учебен материјал кој ќе биде од сестрана корист, како за студентите на прв циклус студии, така и за студентите со повисоки степени на образование. Имено, структурата на наставниот материјал кој се обработува е изработена според најсовремените прирачници за локални финансии, конкретно прирачникот за локални финансии од Светската банка, кој им се препорачува на земјите како водич во процесот на имплементација и изградба на националниот систем за финансирање на општините и локалните заедници. Основната структура, сржта на материјалот се состои од четири клучни прашања: 1) распределба на надлежностите за извршување на локалните приходи (revenue assignment); 2) распределба на надлежностите за реализација на локалните расходи (expenditure assignment); 3) улогата и значењето на меѓувладините фискални трансфери (intergovernmental transfers) и 4) екстерните извори на финансирање или поконкретно прашањето за локалниот долг и задолжувањето на локалните власти (borrowing and debt). Како додатни теми кои се обработуваат се интро или воведот во јавните и локалните финансии и особено по важност се истакнува делот кој се однесува на фискалната децентрализација. Овие компоненти го сочинуваат фундаментот на предметната дисциплина и токму тоа е причината поради која насловот на учебникот гласи „Основи на локални финансии“.

Евалуација на учебникот под р.б. 20: Gaber, Stevan and Gruevski, Пија (2022). *Јавни финансии*. Goce Delcev University – Stip, Faculty of Economics, Stip. ISBN 978-608-244-913-5. Книгата се очекува да биде значаен извор за научната литература која се занимава со прашања од фискалната проблематика, а кои постојано се од интерес за пошироката научна и стручна јавност, но и за секојдневните читатели, кај кои постои интерес за начинот на извршување на фундаменталните функции на државата. Интересот за квалитетот на понудените јавни добра и услуги, но и нивото на остварување многубројни економски, социјални, демографски, еколошки и други цели сериозно може да го подобри пристапот на извршната власт во управувањето со јавните финансии, како и да го подобри животниот стандард на граѓаните. Учебникот вклучува десет поглавја каде елаборирани се сите најважни прашања поврзани со јавните финансии, како што се: воведот во јавните финансии, економските функции на државата, јавните расходи, јавните приходи, даноците и даночната политика, останатите јавни приходи, јавниот долг, буџетот и буџетската политика, буџетскиот дефицит и фискални правила. Целта на пишување на овој учебник ќе се смета за остварена доколку читателот биде во можност да ја препознае, разбере и толкува проблематиката од јавните финансии во секојдневниот живот и таквата научна вистина ја поврзе со севкупните финансиски текови во националната економија. Учебникот, како прво издание, трасира нова патека во научно-истражувачката дејност на авторите, а која воедно претставува еден вид награда за повеќегодишното научно работење во областа на јавните финансии. Станува збор за научна дисциплина која постојано подложна е на разновидни промени, особено во нашата држава, што може брзо на доведе до тоа некои фискални аспекти да добијат застарен третман.

Евалуација на учебното помагало под р.б. 21: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2020). *Практикум и задачи по финансиски менаџмент*. ISBN 978-608-244-783-4. Ракописот кој носи наслов „Практикум и задачи по финансиски менаџмент” од авторите проф. д-р Илија Груевски и проф. д-р Стеван Габер е наменет за студентите на Економскиот факултет како учебно помагало (практикум и збирка задачи) по предметот Финансиски менаџмент. Мотивот на авторите за ракописот е да се потенцира и продлабочи практичната (емпириска) страна на наставната материја, во која јасно доминира теоретската литература. Со понудениот ракопис, всушност, му се овозможува на студентот конкретно решение на даден практичен проблем и можен начин на исползување на техниките за евалуација на финансиски или инвестициски одлуки. Вредноста на ракописот може да биде и поголема, ако се има предвид дека дел од разработените техники, освен за професионални потреби можат да се искористат и во секојдневниот живот. Образложената материја во ракописот на авторите д-р Илија Груевски и д-р Стеван Габер кој носи наслов „Практикум и задачи по Финансиски менаџмент” е систематизирана и презентирана во шест глави, според следниов редослед: Глава 1 - Основните финансиски извештаи на претпријатието; Глава 2 - Финансиска анализа и финансиските показатели на претпријатието; Глава 3 - Временската вредност на парите како фундаментален принцип во Финансискиот менаџмент; Глава 4 - Проценка на вредност на долгорочни хартии од вредност и на претпријатија; Глава 5 - Цена (трошок) и структура на капиталот и Глава 6 - Ризик и принос.

Евалуација на трудот под р.б. 1: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2023) *Municipal Fiscal Capacity in North Macedonia*. Journal of Economics, 8 (2). pp. 27-38. ISSN 1857-9973. Темата за фискалниот капацитет на македонските општини, полека но сигурно, се наметнува како една од најважните аспекти на локалната фискална политика во рамки на отпочнатиот процес на фискална децентрализација во нашата земја. Имено, високиот фискален капацитет е самиот по себе добар аргумент за силна и одржлива локална самоуправа, со оглед дека обезбедува посамостоен и поефикасен процес на собирање и наплата на сопствените локални приходи. Доволниот фискален капацитет може значително да помогне во креирањето на ефикасна даночна и буџетска политика на централните и локалните власти. Може да помогне, исто така, и во постигнувањето на поголема независност на општините од централната влада, како и во еквилизацијата на финансиски послабите локални заедници. Главно, фискалниот капацитет е детерминиран од даночниот и административниот капацитет на локалните власти од аспект на собирањето на сопствените приходи, додека разликите кои постојат во обемот на собраните сопствени приходи се нарекува фискален диспаритет. Фундаментален дел на овој труд се и образложените главни методи за проценка на фискалниот капацитет и мерење на потенцијалните фискални диспаритети на некои од македонските општини. Тие ги земаат предвид потенцијалните приходи на општините кои истите можат да ги остварат од својата потенцијална даночна основа, под претпоставка да применуваат просечна даночна стапка, односно вложуваат просечен даночен напор. Исто така, важна претпоставка е општините да имаат одредена контрола врз приходите кои произлегуваат од својата (потенцијална) даночна основа. Токму заради тоа, препораките одат во насока дека приходите кои ја детерминираат потенцијалната даночна основа претежно треба да се состојат од сопствените приходи, но некои автори тука ги

вбројуваат и приходите од заеднички даноци и приходите од наменски (условни) трансфери. Статистичките податоци покажуваат дека разликите во фискалниот капацитет, односно собраните даноци на имот и приходите од развојни такси, претежно произлегуваат од разликите помеѓу фискалниот капацитет и даночниот напор кој го вложуваат општините при наплаќањето на сопствените приходи. Притоа, споменатите варијации во приходите се сигнификантни помеѓу урбаните и руралните македонски општини, како и помеѓу општините на Град Скопје. Поволен инструмент кој поседува одреден капацитет за еквализација на констатираните фискални диспаритети се општите (ненаменски) трансфери или кај нас дотациите врз основа на ДДВ.

Евалуација на трудот под р.б. 2: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2022) *High Inflation, Higher Taxes and Negative Interest Rates: Are These the Villains of the Macedonian Capital Stock*. Journal of Economics, 7 (2). ISSN 1857-9973. Целта на овој труд е да се истражат можните последици врз домашниот процес на акумулација на капиталот, генерирани од страна на тековната економска криза предизвикана од Руско-украинскиот конфликт, како и од претстојната даночна реформа од јануари 2023 година. Со намера да се одврати инвазијата на Русија, западните земји ѝ наметнаа бројни санкции, кои засега не го даваат посакуваниот резултат. Наместо постигнување на посакуваната цел, тие се соочија со бран на ценовни поскапувања, особено на храната, енергијата и нафтените деривати, така што повторно се експонира крвкоста и енергетската зависност на европските економии. Од овој тренд не беше исклучена ниту Северна Македонија, напротив, стапката на инфлација постигна рекордни бројки, по 1994 година, која беше забележана како година на затворање на поглавјето на транзициската хиперинфлација. Во меѓувреме, монетарните власти реагираа бавно, без да понудат адекватен одговор на забрзувањето на инфлацииската спирала. Имено, Централната банка ја подигна референтната каматна стапка, но недоволно за да ја опфати инфлацииската премија. Како резултат на инертната реакција, реалните каматни стапки паднаа длабоко во негативна зона, кои како што ќе видиме од презентираниот истражување, имаат потенцијал да ја намалат маргиналната продуктивност на капиталот и неговата акумулација. Од друга страна, се очекува најавената даночна реформа, исто така да има негативни импликации врз инвестицискиот циклус, но со значајно помал ефект. Сите овие детерминанти се истражени со примена на домашниот модел на формирање на капиталот, развиен врз фундаментите на неокласичната теорија на инвестициите (Neoclassical Theory of Investment), концептот на маргиналната продуктивност на капиталот (Marginal Productivity of Capital) и принципите на маргиналните ефективни даночни стапки (Marginal Effective Tax Rates). Добиените резултати сугерираат дека за првпат во последните три декади постои реална можност за остра контракција на инвестициската активност во државава и нарушување на континуираниот (перпетуален) циклус на акумулација на капиталот во домашната економија.

Евалуација на трудот под р.б. 3: Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2021) *Fiscal Challenges in Pandemic Times*. Journal of economics, 6. pp. 109-118. ISSN 1857-9973. Неочекуваните здравствени кризи кои се појавија на крајот на 2019 година и кои моментално опстојуваат предизвикаа сериозни владини предизвици во водење на ефикасна фискална политика. Зголемените здравствени, образовни, социјални и други трошоци поврзани со здравствената криза предизвикаа интензивни реакции кај владите преку повисоки јавни расходи, кои беа финансирани доминантно од

меѓународните финансиски пазари. Веќе повисокиот однос на јавниот долг кон БДП во некои земји ги надминува критериумите од Мастрихт на оваа клучна фискална променлива што започна некои сериозни прашања за идните владини финансиски одговори. Оваа пандемија отвори некои предлози и размислувања за поголеми или помали даночни реформи во некои земји. Ако претходно владите не сакаа да воведат некакви даночни промени, сега гледаат можност лесно да го оправдаат овој фискален чекор. Луѓето кои се подложени на болеста КОВИД-19 јавно се осврнуваат на потребата од значителна владина помош во однос на здравствените трошоци. Истражувањата на ММФ покажуваат дека луѓето кои се соочиле со оваа болест бараат повеќе промени во дистрибутивната фискална функција. Фирмите и домаќинствата со дополнителни профити и приходи треба да се оданочуваат со повисоки даночни стапки и корпоративни даноци. Причината за ова барање е тековниот процес на нерамномерно распределен национален доход, кој во пандемични околности влијае на повеќе пониски слоеви на приходи на домаќинствата. Меѓутоа, на реалниот сектор во Северна Македонија јавно е против повисоките даночни стапки и тие бараат од владата прво да ја легализира сивата економија која ја сметаа за сериозна конкурентна и фискален проблем.

Евалуација на трудот под р.б. 4: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2021) *The Full VAT/GST Liability Regime of Digital Platforms in the Collection of Taxes on Online Sales*. Journal of economics, 6. pp. 119-134. ISSN 1857-9973. Неспорно е дека развојот на електронските пазари и другите дигитални платформи ги олеснија трансакциите помеѓу купувачите и продавачите и континуирано придонесуваа за брзиот раст на онлајн трговијата. Овој тренд никогаш не бил поочигледен за време на пандемската криза, бидејќи доказите сугерираат дека повеќе од две третини од целата прекугранична е-трговија на стоки ширум светот се врши преку онлајн пазари. Растечкото значење на овој сегмент го наметнува прашањето за поефикасна и поефикасна наплата на ДДВ на онлајн продажбата на стоки, услуги и нематеријални добра. Некои јурисдикции веќе имаат имплементирано мерки кои ги обврзуваат дигиталните платформи да собираат ДДВ од онлајн продажбата и, уште поважно, објавија позитивни резултати во подобрувањето на наплатата и добивките од даночните приходи. Охрабрен од овие резултати, ОЕЦД иницираше развој на меѓународно прифатени стандарди и мерки за ефикасно вклучување на дигиталните платформи во наплатата на ДДВ при онлајн продажбата. Целта на овој труд е да се претстави кратка елаборација на практичните насоки и принципи на ОЕЦД за дизајнирање и имплементација на можните решенија за вклучување на е-пазарите и другите дигитални платформи како остварливо средство за наплата на ДДВ. Евентуално, тоа може да послужи како почетна рамка за домашните и другите власти за евентуално спроведување на таква слична мерка, особено во блиска иднина, бидејќи секој дополнително прибран приход може да стане многу важен.

Евалуација на трудот под р.б. 5: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2021). *Basic Time Series Models in Financial Forecasting*. Journal of economics, 6 (1). pp. 76-89. ISSN 1857-9973. Прогнозирањето е неизбежен процес на современиот живот. Станува збор за предвидувања на иднината врз основа на збир на историски или сегашни информации и најчесто придружени со анализа на трендовите. Прогнозирањето користи различни техники на предвидување во зависност од изворот на информации и целта на прогнозата. Главниот интерес на овој напис се основните методи на временски серии кои се користат во финансиското

предвидување, особено методот на едноставен подвижен просек, методот на пондериран подвижен просек и методот на експоненцијален подвижен просек. Верзија на едноставниот подвижен просек е кумулативниот подвижен просек, кој исто така е претставен на краток рок. Тие обично се користат за предвидување временски серии без манифестирање тренд или сезонска компонента. Анализата на методите за прогнозирање вклучува преглед на основните концепти за предвидување, предлози за можна примена и споредба на карактеристиките на ограничувањата.

Евалуација на трудот под р.б. 6: Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2021) *Economic Aspects of Public Debt*. Journal of Economics, 6 (1). pp. 45-53. ISSN 1857-9973. Јавниот долг е една од клучните форми на јавни приходи неопходни за постигнување на некои стабилизациски цели на фискалната политика, како што се стабилна инфлација, целосна вработеност, трговски биланс, економски раст, економски развој и примарно обезбедување на финансии за државните јавни расходи. Тој е дефиниран како извонреден извор за финансирање на јавните расходи, но пред сè тој се смета за ефективен инструмент на фискалната политика во остварувањето на економскиот раст и развој. На јавниот долг се гледа како на акумулација на различни форми на заеми, кои вообичаено ги реализира државата за спроведување на економската и фискалната политика. Континуитетот во емисијата на јавниот долг е иманентен во определувањето за постигнување високи нивоа на инвестиции во различни области од јавниот сектор, како што се здравството, инфраструктурата, образованието итн. Со економскиот раст и повисоките барања за различни видови на јавни добра, државата е соочена со проблемот на обезбедување дополнителни извори на финансии кои ќе ги задоволат потребите на луѓето и дополнително ќе ја поттикнат економијата. Меѓутоа, доколку државата одлучи да го намали нивото на јавен долг, тогаш владата ќе ги прекине емисиите на јавниот долг и ќе го искористи буџетскиот суфицит за да ги исплати имателите на обврзници. Исто така, многу важен е изворот на јавен долг, внатрешен или надворешен, кој може да ја остави земјата без потребниот капитал за обезбедување на економски развој. Затоа, продуктивното користење на позајмените пари е од суштинско значење за да се има оправдување за продолжување со политиката на финансирање на дефицитот. Наспроти тоа, непродуктивното користење на јавниот долг би било ризично и би ја доближило државата до прекумерно задолжување и конечно банкрот.

Евалуација на трудот под р.б. 7: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2020). *Estimation of Dividend Policy on Aggregate and Firm's level: Are Dividends Important for the Resident Shareholder*. Journal of Economics, 5 (2). pp. 57-68. ISSN 1857-9973. Како дел од општата политика на фирмата, политиката за дивиденда се занимава со тоа како се распределува нето-добивката по оданочување меѓу акционерите. Овој труд го истражува влијанието на политиката на дивиденда врз цената на акциите на фирмата. Историски гледано, два главни академски текови преовладуваа во финансиите во однос на политиката на дивиденда: заговорниците кои ја застапуваа нејзината важност и противниците кои му пркоселе. Основната методолошка рамка што се користи се состои од Гордоновиот модел за евалуација на цените на акциите елабориран во неговото дело „Дивиденди, заработка и цени на акции“. Во текот на нашето истражување беа следени два пристапа: макроанализа со збирни податоци; и микроанализа со поединечни податоци. Примената на Гордоновиот модел на збирни податоци не ја откри вистинската врска помеѓу политиката

на распределба на заработката и движењето на индексот на референтната цена МБИ-10. Понатамошната анализа на макро пристапот откри неколку можни причини кои доведоа до неконзистентен исход. Спротивно на тоа, регресијата со микроподатоци генерираше значајни резултати, а тоа докажува дека идејата на Гордон за релевантноста на политиката за дивиденда е сè уште „жива“ барем за компанијата со еден резидент.

Евалуација на трудот под р.б. 8: Gaber, Stevan and Gruevski, Ilija (2020) *Property Taxation in North Macedonia*. Journal of Economics, 5 (2). pp. 11-19. ISSN 1857-9973. Даноците на имот се еден од најсуштинските даноци за локалните власти во секоја земја. Тие се главниот извор за обезбедување на општината со финансии за обезбедување јавни добра и услуги. Последната деценија на нестабилна фискална политика ја поттикна потребата од преиспитување на улогата и потенцијалот за реформи или модернизација на овие видови даноци. Со оглед на постојано растечката жед за поголеми трошоци и продолжување со процесот на фискална децентрализација во Северна Македонија, локалните самоуправи се соочуваат со потребата да обезбедат повеќе финансии. Затоа, целта е да се испита моменталната структура на даноците на имот во Северна Македонија, да се споредат со некои земји во Европа и конечно да се предложат активности во врска со некои промени во локалната даночна политика со цел да се подобри наплатата на даноците. Тие промени треба да следат по растечките нееднаквости меѓу граѓаните во земјава. Во повеќето развиени земји обемот на данокот на имот вклучува недвижен имот и лична сопственост, како возила, подвижни предмети за домаќинството. Дури и некои земји ја земаат предвид сопственоста на недвижен имот во други земји низ светот со цел навистина да го откријат богатството на некои луѓе. Последната реакција од централната власт за да се надмине дупката во локалните буџети (владата се задолжи за 50.000.000 евра) беше со намера да се намали нивото на долгот во повеќето локални општини и да се обезбеди нивно секојдневно функционирање. Оттогаш има многу дискусии во насока на подобро функционирање на локалните самоуправи преку подобра наплата на локалните приходи.

Евалуација на трудот под р.б. 9: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2020). *Determinants of the Capital Demand in Macedonia: Do Low Tax Rates Really Play an Important Role for Domestic Investment*. International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR), 49 (1). ISSN 2307-4531. Многу е тешко да се најдат силни аргументи и да се оспори нарушувачката суштина на даноците. Тие изградија училишта и болници, но исто така ја нарушуваат економската ефикасност. Уште од првите денови на независноста, функционерите во Република Македонија се обидоа да ја решат оваа „дилема“ во даночната политика, првично балансирајќи од повисоките даноци за време на даноците од 90-тите до „нула“ даноци со што ја одбележаа последната деценија. Генерално, во фокусот на најголемата даночна реформа преземена во 2006 година беа економската ефикасност и инвестициите, аналогно на што следеше период со пониски даночни стапки. Сега кога стоиме пред уште еден предизвик, откако владата го најави новиот курс во даночната политика во кој повисоките и прогресивните даноци се основни атрибути, време е да се одговори на прашање дали претходната „ера“ на ниски даночни стапки ја заслужи оправданоста на својата цел. Со намера да одговори на ова и на многу други прашања, како и да го истражи и прецизира механизмот на формирање капитал во домашната економија, целта на овој труд е да ги идентификува и оцени

факторите на побарувачката на капитал во Република Македонија, како и да се истражи: дали политиката на ниски даночни стапки имала некоја значајна улога за домашните инвестиција? Врз основа на концептот на трошоците за капитал од методолошката рамка на METR, развиен од Devereux & Griffith, даночната компонента беше одделно испитана од неданочната (економска) компонента на трошокот на капиталот со цел да се измери нивниот поединечен придонес на акумулацијата на капитал. Со оглед на резултатите од анализата, дадена е критичка оценка за сегашниот сет на мерки на политиката, како и препораки за нови истраги во областа на фискалната и даночната политика.

Евалуација на трудот под р.б. 10: Gogova Samonikov, Marija and Veselinova, Elena and **Gruevski, Ilija** and Zdraveva, Zorica (2020) *The situation with the development of small and medium-sized enterprises in Macedonia in relation to the sources for their financing*. Journal of Economics, 5 (1). pp. 10-20. ISSN 1857-9973. Регистрирано е мало влијание на малите и средните претпријатија врз зголемувањето на вработеноста и додадената вредност во Република Македонија, во периодот од 2009 и 2013 година. Слично на регионалните економии, поголемиот дел од малите и средните претпријатија во нашата земја оперираат во секторот трговија на мало и големо (44%), а потоа следи мануфактурниот сектор или преработувачката индустрија (13%) (ОЕЦД, 2016). Анализирани според важноста на малите и средните претпријатија за македонската економија воопшто, целта на овој труд е да се потенцира постојниот јаз помеѓу добро идентификуваните слабости на домашната економија за стимулирање на очекуваниот животен век на малите и средните претпријатија од една страна, како и нивниот развој од друга страна, преку разните форми на извори на финансирање кои се расположливи за нив. Во таа насока, со користење на методите на статистичка анализа и компарација, се изведени заклучоци за тековната состојба во врска со деловното окружувањето на малите и средните претпријатија, како и за формите на финансирање кои ги користат малите и средните претпријатија во Македонија.

Евалуација на трудот под р.б. 11: Gaber, Stevan and **Gruevski, Ilija** (2019) *The Importance of Fiscal Illusion in Public Choice*. Journal of Economics, 4 (2). pp. 46-53. ISSN 1857-9973. Овој труд има за цел да нагласи фискална материја, најпрво истражена од Пувијани, позната како фискална илузија. Ова е случај на набљудување и реагирање на основа на клучните фискални параметри, кои на крајот може да наметнат дисторзија на фискалните избори направени од електоратот. Има бројни елементи, како: даночната структура, јавните расходи, кои во голема мера се прикриени така што гласачите ги немаат вистинските информации за трошоците за обезбедување на одредени јавни услуги. Во земјите со високи јавни расходи присутни се високи стапки на индиректни даноци, бидејќи тие ја заматуваат перцепцијата на даночниот обврзник за висината на платениот данок. На тој начин тие собираат поголема сума на даночни приходи кои се користат за финансирање на јавниот сектор. Високиот процент на индиректни даноци во јавните приходи влијае на побарувачката за јавни услуги, бидејќи придобивките се јасни како ден, но не и нивните трошоци. Таквата погрешна перцепција на расходите на јавниот сектор при постоење на индиректни даноци е јасен пример за фискална илузија. Ако нивото на фискалната илузија е високо, тогаш граѓаните не се во позиција јасно да ги видат државните трошоци, што, пак, ја отежнува контролата на користењето на народните пари. Стимулот за контрола на парите е понизок, бидејќи трошоците се сметаат за помали отколку што навистина се.

Евалуација на трудот под р.б. 12: Gruevski, Ilija and Gaber, Stevan (2019)
Testing of the Formal Statistical Validity of a Tax Model of the Investment Demand in the Republic of Macedonia. Journal of Economics, 4 (2). pp. 28-37. ISSN 1857-9973.
 Овој труд е наменет за презентација на формалните чекори на тестирање на статистичката валидност на моделот на повеќекратна регресија кој го објаснува формирањето на инвестициската побарувачка во Република Македонија. Овој специфично развиен модел се заснова на концептот на „трошокот на капиталот“, кој е познат како еден од најтрадиционалните пристапи кој може ефективно да го објасни формирањето на побарувачката на капитал во одредена земја, особено во интеракција со промените во даночниот код. Затоа се смета за соодветен модел со цел да се открие дали даночните стапки на земјата играат или не играат значајна улога во создавањето на домашната побарувачка за инвестиции. Поточно, статистичката анализа на презентираниот модел ја потврдува неговата формална валидност, бидејќи сите формални претпоставки во однос на резидуалите од повеќекратната регресија се генерално задоволени.

Завршна евалуација на наставно-педагошката и научно-истражувачката дејност.

Во рамките на научноистражувачката дејност и наставно-педагошката дејност, Рецензентската комисија констатира дека д-р Илија Груевски е посветен наставник и истражувач од областа на фискалната економија, финансиите и финансискиот менаџмент, кои ги извршува професионално и стручно. Неговиот опус во научната и образовната литература е исклучително широк и корисен, со авторско портфолио кое се состои од 73 трудови, книги, скрипти и разни други литературни единици, објавени во референтни научни публикации, научни собири, годишни зборници и сл. Д-р Илија Груевски учествувал и во проекти од научноистражувачки и стручно-апликативен карактер, од кои дел се реализирани во рамките на Фондот за научноистражувачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а дел се поддржани од екстерни извори.

И во наставно-педагошкиот дел д-р Илија Груевски, исто така, има богато професионално искуство. За време на неговата кариера во високото образование од асистент до вонреден професор покривал бројни предмети на Економскиот, Правниот и Факултетот за информатика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Како истакнати предмети на кои тој бил ангажиран се оние од Катедрата за финансии, како што се предметните дисциплини: Локални финансии, Јавни финансии, Финансиски менаџмент, Кредитна политика, Меѓународни даночни системи, Меѓународен финансиски менаџмент, Меѓународни финансии и други, но и предмети од други области, како Применета економија и Основи на економија. Во извршувањето на неговата професија, односно наставно-образовната дејност, д-р Илија Груевски е исклучително посветен наставник, секогаш приемчив и достапен за студентите и колегијален кон останатите професори, а во презентацијата на наставната материја применува јасен и експлицитен пристап со примена на класичните, но и современите педагошки методи за пренесување на знаењата.

Стручно-апликативна и организациско-развојна дејност

Кандидатот д-р Илија Груевски има партиципирано во бројни стручно-апликативни и организациско-развојни активности од кои може да се согледа

неговиот интерес за професионален развој и проширување на академското, но и стручното искуство. Во овој опсег се вклучуваат и организациските активности за унапредување и развој на институцијата во која делува. Некои од тие активности се набројани во продолжение:

- член на Наставно-научен совет на Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип;
- член на Наставно-научен совет на трет циклус студии на Кампус 4 при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип;
- член на Изборна комисија за избор на декан;
- член на Уписна комисија за уписи на студенти на прв циклус студии за учебна 2019/2020 година;
- член на Организацискиот одбор на проектот - Трета меѓународна конференција за бизнис, економија и финансии „Економски и социјални импликации од КОВИД 19, предизвици и предлози за надминување“;
- член на Организацискиот одбор на проектот „Ден на денарот“;
- учество во изработка на елаборати за прв, втор и трет циклус на студии.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Во согласност со Законот за високо образование и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и по деталното разгледување на комплетно доставената документација пропишана во Конкурсот, Рецензентската комисија констатира дека кандидатот вон. проф. д-р Илија Груевски ги исполнува сите услови за избор во наставно-научното звање редовен професор.

Врз основа на наставно-образовната, научноистражувачка, стручно-апликативната и севкупната активност во периодот од избор во вонреден професор до денес, Комисијата го верификува научниот и стручен развој на кандидатот вон. проф. д-р Илија Груевски преку остварени вкупно 201 поени од кои 40 поени во наставно-образовна дејност, 118 поени во научно-истражувачка дејност и 43 поени во стручно-апликативна и организациско-развојна дејност.

Според изнесеното, Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, вон. проф. д-р Илија Груевски да биде избран во **звањето редовен професор во научната област фискална економија** и Предлог-одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за кандидатот да биде избран во наставно-научното звање редовен професор за претходно назначената област на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска, редовен професор, претседател, с.р.

Д-р Живко Атанасовски, редовен професор, член, с.р.

Д-р Стеван Габер, редовен професор, член, с.р.

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
4.	Избор во звање вонреден професор	1	40			40
	ВКУПНО					40
Р. бр.	Научно-истражувачка дејност и стручно уметнички активности	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
1.	Научна книга или монографија (р.б. 19, 20) = $2 * 10 = 20$	2	10			20
2.	Дел од научна книга (р.б. 21)	1	6			6
4.	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) – прв автор (р.б. 1, 2, 4, 5, 7, 9, 12) = $7 * 9 = 63$, втор автор (р.б. 3, 6, 8, 11) = $4 * 6 = 24$, останати автори (р.б. 10) = $1 * 3 = 3$, вкупно 90	7	9			90
		4	6			
		1	3			
20.	Член на организационен или научен одбор на научен собир, фестивал	2	1			2
	ВКУПНО					118
Р. бр.	Стручно апликативна дејност и организационо развојна дејност	Поени				Вкупно
		Во земјата		Во странство		
		број	поени	број	поени	
5.	Труд во стручно (научно-популарно) списание (р.б. 13, 14, 15, 16, 17, 18)	6	2			12
13.	Учесник во научен проект (р.б. 23, 24, 25, 26)	4	5			20
27.	Член на универзитетски и владини тела (ННС на трет циклус на кампус 4)	1	5			5
28.	Член на факултетски орган, комисија (ННС, комисија за избор на декан, комисија за уписи за прв циклус за 2019/20)	3	2			6
	ВКУПНО					43
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ					201